

Zinloze grap van 350 miljoen

Een van de ernstigste en helaas meest voorkomende fouten in het openbaar bestuur is het presenteren van een probleem in de vorm van een oplossing. Het probleem zelf en zijn oorzaken worden niet geanalyseerd; men spreekt alleen over de bijvoorbeeld aangeboden oplossing. Omdat men daar niet uit kan komen duikt men in het ontwikkelen van allerlei varianten binnen die ene oplossing en tenslotte – moe en verdrietig omdat er geen eind komt aan de uit de aard der zaak steeds agressievere discussie – beslist men op basis van de argumentatie: 'er moet nu maar eens eindelijk een beslissing worden genomen'. Men zet de kerk dan ergens in het midden en neemt een besluit. En wat gebeurt er met het nog steeds niet geanalyseerde probleem? Dat blijft rustig bestaan en de oneigenlijke beslissing voegt er nog enkele problemen aan toe. Dat leidt weer tot een nieuw besluitvormingsproces van dezelfde soort en dat is een van de verklaringen waarom we steeds méér problemen krijgen.

Een mooi voorbeeld biedt de al jaren durende discussie over de bestuurlijke reorganisatie. In 1968 maakte de Raad van Advies van de Ruimtelijke Ordening de boven genoemde fout. Hij zegt dat er geen gegevens zijn op basis waarvan een heroverweging van de bestuurlijke organisatie dient plaats te vinden en dat men in hoofdzaak op dat gebied intuïtief handelt, maar in plaats van daarna een gedegen onderzoek te (doen) starten, presenteert men overdrotten al een oplossing van de niet beschreven lokaalbestuurlijke problemen: creëer gewesten op gemeentelijk niveau. In abstracto: creëer territoriale schaalvergroting van het lokale bestuur. En vanaf dat moment gaat het fout. Elk daarna volgende stuk vanaf de Nota Bestuurlijke Organisatie tot en met de jongste wetsontwerpen handelt *niet* over lokaalbestuurlijke problemen en hun oorzaken, maar over die ene vanzelfsprekende oplossing, onderbouwd met argumentaties in de trant van: 'in de praktijk is gebleken dat er behoefte is aan...', of: 'het is reeds lang het algemeen voelen dat...'

door dr Leo Klinkers, bestuurskundige te Utrecht

Wat gebeurt er nu als men beweerde problemen niet analyseert en maar meteen over de oplossing gaat praten? Daar komt men niet uit en zoekt een uitweg door varianten te verzinnen.

Als variant binnen die oplossing van de territoriale schaalvergroting van het lokale bestuur geeft de concept-structuurschets in najaar 1974 de conceptie van 44 gewesten. Nauwelijks een half jaar later wordt die gedachte verlaten en komt het concept-ontwerp van wet reorganisatie binnenlands bestuur met de idee van 26 provincies. Daarop volgen de subvarianten 24 provincies (ontwerp van wet reorganisatie binnenlands bestuur en ontwerp van wet tot wijziging van de provinciale indeling, december 1976), 17 provincies (wijziging van die wetsontwerpen in mei 1978), plus minus 15 provincies (nota van oktober 1978) en 13 provincies (teneur omstreeks zomer 1980). Terwijl men nog bezig is met die provinciale subvarianten duikt alweer een derde variant op, namelijk die van de drastische gemeentelijke herindeling, ofwel het concept van de 200 grote gemeenten. Tegelijkertijd begint dóór die derde variant een vierde variant heen te lopen, namelijk die van de functionele taakverschuiving per territoir, zich uitend in grote druk op de gemeenten om taken af te staan aan de provincies en

zwakke druk op de centrale overheid om rijkstaken af te stoten naar de lagere rechtsgeenschappen. Om de onoverzichtelijkheid compleet te maken is men bezig naast die herverdeling van functies tussen rijk, provincie en gemeente, nog eens drie functionele varianten in te bouwen: een nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen, het complementaire bestuur en de bestuursovereenkomst.

En wat lost dit allemaal op? Niets, want niemand houdt zich bezig met de nog altijd niet gemaakte analyse van die beweerde lokaalbestuurlijke problemen en hun oorzaken. Men graaft zich steeds dieper in in de valkuil van die ene oplossing, druk en agressief bezig elkaar met nieuwe sub-subvarianten te bestoken, steeds verder verwijderd van de zaak waar het eigenlijk om gaat.

In een schema ziet dat er als volgt uit:

De Memorie van Antwoord ontwerp van wet reorganisatie binnenlands bestuur van november 1980 graaft het gat in de valkuil nog wat dieper. De eerste twee zinnen luiden: 'Over de wenselijkheid van een reorganisatie van het binnenlands bestuur bestaat, zo blijkt ook nu weer uit het voorlopig verslag, nauwelijks verschil van mening' (= oplossing; er zal en moet een reorganisatie komen). En: 'De geesten gaan echter uiteen als de vraag dient te worden beantwoord hoe zo'n reorganisatie er uit moet zien' (= men bevecht elkaar met varianten binnen die ene oplossing). Dat men niet meer weet voor welke bestuurlijke problemen dit een oplossing zou moeten zijn lost men op met de zin: '... dat de inzichten omtrent zowel de aard van de bestuurlijke problematiek als de meest wenselijk geoordeelde bestuurlijk-organisatorische vervolg op pagina 20

